

การพระราชพิธีสถาปนา

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช

เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

องค์รัชทายาทผู้สืบราชสันตติวงศ์

แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์

เมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ ได้มีพระราชพิธีสำคัญในรัชกาลปัจจุบันพระราชพิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของราชอาณาจักร และพระบรมราชจักรีวงศ์ พระราชพิธีนั้น คือ พระราชพิธีสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับรัชทายาทผู้สืบสันตติวงศ์ ตามกฎหมายเถียรบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

ราชประเพณีการแต่งตั้งรัชทายาท เพื่อสืบราชสมบัติได้ปรากฏเป็นกฎหมายมั่นคง มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี โดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอู่ทอง ทรงตรากฎหมายเถียรบาลขึ้นไว้เมื่อจุลศักราช ๗๒๐ (พุทธศักราช ๑๙๐๑) ลำดับพระอิสริยยศพระราชโอรสว่า

“พระราชกุมารอันเกิดด้วยพระอัคมเหสีเป็นสมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้า พระราชกุมารอันเกิดแต่แม่ยั่วเมืองเป็นพระมหาอุปราช” แต่ก็มีได้กำหนดให้ชัดเจนว่า ตำแหน่งสมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้าเป็นรัชทายาท จนถึงแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงตราพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือนขึ้นเมื่อ พุทธศักราช ๑๙๙๘ ทรงกำหนดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ซึ่งได้เฉลิมพระราชมณเฑียรแล้วทรงศักดินาหนึ่งแสน

และทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระมหาอุปราชรัชทายาทแห่งราชบัลลังก์

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานตำแหน่งพระมหาอุปราชแก่พระบรมวงศ์ผู้มีความชอบอันยิ่งใหญ่ เรียกว่า กรมพระราชวังบวรสถานมงคลตามแบบอย่างตอนปลายกรุงศรีอยุธยา แต่เมื่อตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลว่างลง ก็ได้มีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบรมวงศ์พระองค์ใดขึ้นดำรงตำแหน่งนี้ เป็นเวลาสืบต่อกันหลายปีก็มี จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรมพระราชวังบวรสถานมงคลที่ทรงดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราชเสด็จทิวงคต เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคมพุทธศักราช ๒๔๒๘

มีพระราชดำริว่าตำแหน่งนี้ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย มีประโยชน์น้อยและทำให้ชาวต่างประเทศเข้าใจสับสน

จึงมีพระบรมราชโองการประกาศยกเลิกตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคล เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ศกเดียวกัน

ต่อมาเมื่อมีพระราชดำริว่า พระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ซึ่งเรียกว่า สมเด็จพระหน่อพระพุทธเจ้า ที่ได้ตั้งขึ้นไว้ตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น

เป็นขัตติยราชประเพณีอันมีมาแต่โบราณกาล และสอดคล้องตามแบบอย่างการสืบสันตติวงศ์ของพระมหากษัตริย์ในนานาอารยประเทศ

ที่มีราชประเพณีแต่งตั้งพระราชโอรสองค์ใหญ่เป็นมกุฎราชกุมารดำรงตำแหน่งรัชทายาท จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้มีพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ พระราชโอรสองค์ใหญ่ในสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี

(สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) เฉลิมพระนามาภิไธยเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศสยามมกุฎราชกุมาร

ดำรงพระราชอิสริยยศตำแหน่งรัชทายาท เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๒๙ แทนตำแหน่งพระมหาอุปราชกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ที่ยกเลิกไป

ในเวลาต่อมา สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระประชวร และเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๗ ขณะมีพระชนมายุ ๑๖ พรรษาเศษ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศสถาปนาพระราชโอรสพระองค์ลำดับถัดมาคือ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ในสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ)

ขึ้นดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๗ ซึ่งต่อมาได้ทรงดำรงสิริราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชพิธีสถาปนาพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารได้วางเว้นมาเป็นเวลากว่า ๘๐ ปี จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลยุคลเดช คณะปฏิวัติอันมี จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้า ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า สภาบริหารคณะปฏิวัติได้ประชุมปรึกษา และลงมติให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานโปรดเกล้าฯ เสด็จพระนามาภิไธย สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ ซึ่งมีพระชนมายุครบ ๒๐ พรรษาแล้ว ให้ดำรงพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารตามโบราณขัตติยราชประเพณี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร อนุโลมตามโบราณราชขัตติยราชประเพณี โดยกำหนดพระราชพิธีเป็น ๕ ตอน คือ

พระราชพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏและพระราชลัญจกร ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระราชพิธีศรีสังฆาน การเสกน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง วันที่ ๒๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยฯ พระบรมมหาราชวัง วันที่ ๒๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระราชพิธีสถาปนา เสด็จพระนามาภิไธย ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

นอกจากนี้ยังมีงานต่อเนื่องกับพระราชพิธีสถาปนา เสด็จพระนามาภิไธย อีก ๓ งานคือ เวลาเช้า เสด็จบำเพ็ญพระราชกุศลทรงบาตรร่วมกับประชาชน และพระราชทานพระราชวโรกาสให้ประชาชนได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ บริเวณท้องสนามหลวง ครั้นเวลาบ่าย โปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และสมาชิกราชสกุลทุกมहाสาขา เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัยพระราชวังดุสิต เวลาค่ำ รัฐบาลจัดงานสโมสรสันนิบาตถวาย ณ ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ ๒๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

ณ ที่นี้จะได้กล่าวถึงเฉพาะขั้นตอนสำคัญ คือ พระราชพิธีสถาปนา เสด็จพระนามาภิไธย และพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

พระราชพิธีสถาปนา เถลิงพระนามาภิไธยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีตามขัดติยราชประเพณี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมพระราชวังดุสิต

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ เวลา ๑๒.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งอนันตสมาคมพระราชวังดุสิต เสด็จขึ้นสู่ท้องพระโรงหลังพระราชศรัทธาเทพมูนี้ หัวหน้าคณะพราหมณ์ประกอบพิธีถวายโสมิต คือ ขอบมะม่วงข้อโบทะขบ และข้อโบทอง แต่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าชาลกรณ ทรงรับมาบัดพระองค์จากเบื้องบนมาสู่เบื้องล่าง แล้วถวายน้ำเทพมนต์ เสร็จแล้วสมเด็จพระสังฆราชถวายศีล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจิมแผ่นพระสุพรรณบัฏ

เวลาประมาณ ๑๒.๑๕ น. เสด็จพระราชดำเนินสู่ท้องพระโรงกลางออกมหาสมาคมประทับเหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจนาสินธุภายใต้เศวตฉัตร มีพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต และข้าราชการทหาร พลเรือน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อาลักษณ์ กองประกาศิต สำนักนายกรัฐมนตรีอ่านประกาศกระแสพระบรมราชโองการสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าชาลกรณ ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
บดินทรเทพยวรางกูร
สิริกิติ์สมบูรณสวางควัฒน์
วรขัตติยราชสันตติวงศ์
มหิตลพงศอดุลยเดช
จักรีนเรศยุพราชวิสุทธิ
สยามมกุฎราชกุมาร มุสิกันาม

ได้เวลาระหว่างอุดมมงคลพระฤกษ์ ๑๒.๒๓ น. ถึง ๑๒.๓๐ น.
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักษ์จักรีนิมิตพระราชนาเหนือพระเศียรสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระญาณสังวร พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๔๕ รูป ที่ท้องพระโรงหลัง เจริญชัยมงคลคาถา ขาวพนักงานประโคนมโหระทึก ข้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์ ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ถวายความเคารพ แตรวงบรรเลง เพลงสรรเสริญพระบารมี ทหารปืนใหญ่ยิงปืนใหญ่ ๒๑ นัดพร้อมกับการยิงสลุต พระสงฆ์ตามวัดทั่วพระราชอาณาจักรประชุมเจริญชัยมงคลคาถาถวายพระพร และรัวระฆังขึ้น 3 ลา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานน้ำพระมหาสังข์แล้ว ทรงเจิมแบ่งกระแจะจันทร์ที่พระนลาฏ พระราชนาในบะหมี่ แล้วพระราชทานพระสุพรรณบัฏพระนามาภิไธยพระราชลัญจกร เครื่องราชอิสริยาภรณ์ นพรัตน์ราชวรภรณ์ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาวชิรมงกุฎ และเครื่องราชอิสริยยศ มีพระอนุราชมงกุฎ เป็นต้น เสร็จแล้วเสด็จพระราชดำเนินไปประทับพระราชอาสน์ ณ มณฑลพิธีท้องพระโรงหลัง

ณ ท้องพระโรงกลาง นายกรัฐมนตรีในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เบิกเอกสารราชทูตอาวระเบียประจำประเทศไทย ในฐานะคณะบดีคณะทูตานุทูต ถวายพระพรแสดงความชื่นชมยินดีถวายของที่ระลึก แล้วสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ท้องพระโรงหลังคณะสงฆ์สวดรัชทายาทวรมงคลคาถาถวาย

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงถวายสัตย์ปฏิญาณความว่า “จะทรงรักษาเกียรติยศและอิสริยศักดิ์ที่พระราชทานไว้เสมอ”

คัดลอกจากการเผยแพร่ทางเฟสบุ๊ก ของ คุณพิชาญ พงษ์พิทักษ์